

UPA 2015/101: Meeqqat illersorneqarnissaat pillugu Haagerimi isumaqatigiissut pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu Peqqussummut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat isumaqataanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerneqarnerani saqqummiunneqartoq

Suliarinninnermini Inatsisinut Ataatsimiititaliap ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Laura Tàunâjik, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Ineqi Kielsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Aaja Chemnitz Larsen, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Iddimangiiu Bianco, Inuit Ataqatigiit

1. Siunnersuut pillugu

Siunnersuutip nassatarissavaa meeqqat illersorneqarnissaat pillugit Haagimi isumaqatigiissut pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulersinnissaanut peqqussummut Namminersorlutik Oqartussanit akuerineqarnissaanut Inatsisartut tapersiinerat, taamaaliornikkut meeqqat illersorneqarnissaannut Haagimi isumaqatigiissummi aalajangersakkat Kalaallit Nunaanni piginnaatitaaffinnut ilanngunneqarlutik. Tamatuma peqatigisaanik Danmarkip Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nunap immikkoortuani nangaassutigisaminik tunuartitsineratigut, meeqqat illersorneqarnissaat pillugu Haagimi isumaqatigiissummut Kalaallit Nunaata ilaatilerneqarnissaanut Inatsisartut tapersiissapput.

Suliani meeqqanut naalagaaffinnut arlalinnut attuumassuteqartunut tunngassuteqartuni, naalagaaffiit pineqartut eqqartuussiviini aporaattoqalinnginnissaa meeqqat illersorneqarnissaannut Haagimi isumaqatigiissutit siunertaraa. Meeqqat naalagaaffimmuut ataatsimut attuumassuteqartut illersorneqarnerisut pitsaatigisumik meeqqat naalagaaffinnut arlalinnut attuumassuteqartut illersugaassapput.

Tamanna siunertaralugu meeqqap illersorneqarnissaannut iliuserineqartussat pillugit naalagaaffiup sorliup oqartussaasui aalajangiinnissamut piginnaatitaanersut aammalu nunami

sorlermi inatsisit aalajangiinermi toqqammavigineqassanersut pillugit maleruagassanik isumaqatigiissut imaqarpoq. Tamatuma saniatigut illersuinissaq pillugu iliuusissatut naalagaaffimmi allami oqartussaasunit aalajangiunneqartut pisuni qanoq ittuni naalagaaffimmit akuerineqarlutillu naammassineqartussaataaansut pillugit maleruagassanik isumaqatigiissut imaqarpoq.

Suliamik naapertuuttumik suliarinninnissaq ajornartorsiutaasinnaasunillu ppilertortumik aaqiinnissaq qulakkeerniarlugit oqartussaasut akuusut suleqatigiinnissaat pillugu maleruagassanik isumaqatigiissut aamma imaqarpoq. Meeraq illersorniarlugu piaartumik iliuuseqarnissaq pisariaqalersillugu, piginnaatitaaffiit pillugit maleruagassat nalinginnaasut apeqqutaatinnagit, naalagaaffik meeqqap najugaa tamatigut utaqqiisaasumik aalajangiisnaatitaavoq.

Isumaqatigiissut ilaatigut sulianut meeqqanik aallarussisarnernut tunngassuteqartunut atuuppoq meeqqallu illersugaanissaat pillugu nunat tamalaat akornanni suleqatigiinnermik, nunani tamalaani meeqqanik aallarussisarnernit pillugit inuinnartut pisinnaatitaaffiit pillugit eqqartuussisarnermi isiginneriaatsit pillugit Haagimi isumaqatigiissummik 25. oktober 1980-imi pilersinneqartumik (1980-imi Haagimi isumaqatigiissut) aammalu angajoqqaatut oqartussaassutsimik aalajangiinernit akuerineqarnerat naammassineqartussaanerallu pillugit europamiut isumaqatigiissutaannik 20. maj 1980-imeersumik (Europarådip isumaqatigiissutaa 1980)¹, ineriartortitsinerulluni.

Naalagaaffiup isumaqatigiissummut akuusup meeqqap aallarunneqarfiata meeqqamut angajoqqaatut oqartussaaffik pillugu aalajangiisnaannnginnera 1980-imi Haagimi isumaqatigiissut assigalugu meeqqat illersorneqarnissaat pillugu Haagimi isumaqatigiissutikkut qulakkeerneqarpoq. Aalajangiinernit taamaattut naalagaaffimmit meeqqap aallarunneqarfianit aalajangiiffigineqartassapput. Taamaalilluni meeraq aallarussaasimaguni nunami aallarunneqannnginnermini najukkamini najugaqartutut inatsisit malillugit aalaavittut isigineqassaaq. Meeqqamut angajoqqaatut oqartussaassuseq il.il. pillugit nunami tassani oqartussaasut kisimik aalajangiisnaapput.

Angajoqqaatut oqartussaassuseq meeqqalluunniit najugaa pillugit aalajangiinernit nunanit allanit isumaqatigiissummut akuersisimasunit aalaavittut akuerineqassapput naammassineqarlutillu.

Isumaqatigiissut naalagaaffinni isumaqatigiissummut akuersisimasuni, isumaqatigiissullu malillugu Danmarkip suleqatigisaani taamaallaat sunniuteqarpoq. Isumaqatigiissut

---

¹ Inatsisartut katersuunermi matumani aalajangiiffigisassatut siunnersuut suliarivaat (UPA2015/99), ilaatigut angajoqqaatut oqartussaassuseqarnermut il.il. tunngassuteqartunik aalajangiinernik nunat tamalaat akornanni naammassinninneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulersinnissaanut Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaannik nassataqartoq. Haagimi isumaqatigiissummik 1980-imeersumik aamma europamiut isumaqatigiissutaannik 1980-imeersumik inatsit naammassinnippoq. Inatsisartut inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulersinnissaanik akuersinermikkut aamma Danmarkip Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nunap immikkooortuani nangaanartoqartitsinerminik tunuartsineratigut, Haagimi isumaqatigiissummut 1980-imeersumut Europamiullu isumaqatigiissutaanut 1980-imeersumut Kalaallit Nunaata ilaatilerneqarnissaanut akuersipput.

Danmarkimit meeqqamik nunamut allamut isumaqatigiisummut peqataasumut aallarussinernut nunamilluunniit allamit isumaqatigiisummut akuersisimasumit Danmarkimut aallarussinermut atuuppoq.

Isumaqatigiissut maanna Danmarkip saniatigut naalagaaffinnit 34-init akuersissutigineqarsimavoq. Danmarki isumaqatigiissut pillugu suleqatigiinnissamik naalagaaffinnut² 29-inut isumaqatigiissuteqarpoq.

Isumaqatigiissut arfineq marlunnik kapitaleqarpoq:

Kapitali I-mi (artikel 1-4) isumaqatigiissutip siunertaa nassuiaatigineqarpoq isumaqatigiissutillu meeqqanut suli 18-inik ukioqalersimannngitsunut atuunna aalajangersarneqarluni. Isumaqatigiissutip atuuffiata iluani illersuinikkut iliuuserineqarsinnaasut pillugit nassuiaammik tamakkiisuunngitsumik kapitali tamatuma saniatigut aamma imaqarpoq. Tamatumani ilaatigut pineqarput angajoqqaatut akisussaaffimmuut tunngassut (angajoqqaatut oqartussaassuseq, meeqqap najugaa angajoqqaamillu najuisarneq) meeqqallu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartarnerannut tunngassut. Kiisalu apeqqutit suut isumaqatigiissutip atuuffiata avataaniinnersut kapitalimit aalajangersarneqarput, tassani ilaatigut ilaallutik meeravissiartaartarnek, ataataassutsimik aalajangersaaneq, meeqqamut akilersuisussaataaneq, qimaasut nunasisullu pillugit aalajangiinerit aammalu meeqqat pinerluuteqarsimanerini aalajangiinerit.

Kapitali II-mi (artikel 5-12) aalajangersarneqarpoq meeqqap inuttut pigisatigullu illersorneqarnissaanut iliuuseqarnissamut naalagaaffik sorleq aalajangiinissamut oqartussaassuseqarnerisooq. Naalagaaffimmi meeqqap nalinginnaasumik najortagaani oqartussaasut sulianik illersuinikkut iliuuseqarnissamut tunngassuteqartunik suliarinninnissamut aallaavittut isigalugu piginnaatitaaffeqarput. Meeraq naalagaaffimmuut allamut nuuppat, inatsisinik unioqutitsilluni aallarussinerit kiffaanngissusiiaanerilluunniit pineqangippata, piginnaatitaaffik naalagaaffimmuut tassunga nuunneqassaaq. Pisunili nukinginnartuni illersuinikkut iliuuseqarnissamut naalagaaffik meeqqap maanna najugaa pisariaqartitsineq naapertorlugu aalajangiisinnaavoq.

Kapitali III-mi (artikel 13-22) aalajangersarneqarpoq suliani isumaqatigiisummut attuumassutilinni oqartussaasut aalajangiinissamut piginnaatitaasut aalajangiineranni naalagaaffiup sorliup inatsisai atorneqassanersut. Oqartussaasup piginnaatitaasup nammineq inatsisini aallaavittut atortarpai.

Kapitali IV-miippuut (artikel 23-28) naalagaaffiup isumaqatigiisummut akuusup ataatsip illersuinikkut iliuuseqarnissaq pillugu naalagaaffiup isumaqatigiisummut akuusup allap aalajangiussaamik akuersissutiginninnissamut naammassinninnissamullu maleruagassai, tassunga ilanngullugit akuersinnginnissamut tunngaviit.

---

² Australia, Bulgaria, Cypren, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Holland, Irland, Kroatia, Lesotho, Letland, Litauen, Luxemburg, Malta, Marokko, Monaco, Montenegro, Polen, Portugal, Rumænien, Rusland, Schweiz, Slovakia, Slovenia, Spania, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn, Uruguay kiisalu Østrig.

Kapitali V-imi (artikel 29-39) aalajangersarneqarput naalagaaffiit isumaqatigiisummut akuusut akornanni, ilaatigut sulianut aalajangersimasunut iluarsiiisutissanik nassaarnissamut ilaatigullu ajornartorsiutit nalinginnaasut iliuuseqarfiginissaat pillugit suleqatigiinnissamut tunngavissat. Suleqatigiinnermi tassani atugassatut Naalagaaffiit ataasiakkaat tamarmik qitiusumik oqartussaaffimmik pilersitsissapput.

Kapitalit VI-VII (artikel 40-63) ilaatigut sulianik isumaqatigiisummut attuumassuteqartunik suliarinnittarneq pillugu aalajangersakkanik arlalinnik nalinginnaasunik imaqarpoq, taakkununga ilaallutik paasissutissanik isertuussassanik illersuinissaq naalagaaffinnilu ataasiinnaanngitsumik eqqartuussiveqarfeqartuni isumaqatigiisummik atuinissaq. Tamatuma saniatigut kapitalit imaraat Naalagaaffiit nangaanartoqartitsisinnaanerannut aammalu isumaqatigiissutip atortuulersinneqarnissaanut aalajangersakkat.

Isumaqatigiissutip kapitaliisa arfineq marluusut imarisaat pillugit isumaqatigiisummut eqikkaanermi, aalajanngiiffigisassatut siunnersuummut ilanngussaq 4-tut ilanngunneqartumi immikkoortuni 2.1-imiit 2.6-imut erseqqinnerusumik nassuiaatigineqarput.

2. Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuut pillugu oqaaseqaatai

Meeqqat illersorneqarnissaannut Haagimi isumaqatigiisummi aalajangersakkat Kalaallit Nunaannut atuunnerat peqqussutissatut missingiummi § 1, imm. 1-imi aalajangersarneqarpoq.

Peqqussutissatut missingiummi § 1, imm. 2-mi allassimavoq, isumaqatigiissutip danskisuunngortinneqarnera inatsimmut ilanngussatut ilanngunneqartoq.

Inatsisinulli Ataatsimiititaliamit paasineqarpoq ilanngussaq Inatsisartunut saqqummiunneqartumi amigaataasoq. Taamaattumillu isumaqatigiissutip danskisuunngortinneqarnera isumaliutissiisummut uunga Inatsisinut Ataatsimiititaliamit ilanngunneqarpoq.

Inatsisinut Ataatsimiititaliap tunngaviusumik paasinninnera malillugu inatsisitigut maleruagassat Kalaallit Nunaannut atuuttut suulluunniit kalaallisuunngorlugit innuttaasunit oqartussaasunillu pissarsiarineqarsinnaasariaqarput. Taamaammatt Inatsisinut Ataatsimiititaliap tunngavissaatippaa peqqussutip kalaallisut saqqummiunneqarnerani isumaqatigiissutip kalaallisuunngornera ilaatinneqassasoq. Paatsoortoqaqqunagu Inatsisinut Ataatsimiititaliap Naalakkersuisut **kaammattorpai** Naalagaaffimmi oqartussaasut tamatuminnaga eqqumaffiginequllugit qinnuigineqassasut.

3. Oqaaseqaatit allat

Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik taamani Naalakkersuisuusut 2014-imi upernaakkut ataatsimiinnermi saqqummiussipput.

Siunnersuummi § 3, imm. 6-7 ima oqaasertalerneqarput:

Imm. 6. Angajoqqaat akisussaaffiinit aamma meeqqat illersorneqarnerinut aaqqiinernut tunngatillugu piginnaatitaaneq, inatsisinik toqqaaneq, akuersineq, naammassinninneq suleqatigiinnerlu pillugit Haagerimi isumaqatigiissut 19. oktobari 1996-meersumut (Haagerimi isumaqatigiissut) ilaasunik inatsit una malillugu sulianik suliarinninneq pillugu maleruagassanik Naalakkersuisut aalajangersaasinnaapput. Naalakkersuisut aammattaq isumaqatigiissummut innersuussilluni aaqqiinerit pillugit kommunalbestyrelsit akileeqqusisinnaanerit pillugu maleruagassanik aalajangersaasinnaapput.

Imm. 7. Kommunalbestyrelsimi aaliangiunneqartut Haagerimi isumaqatigiissut malillugu aalajangiiffigineqartut Isumaginninnermi Naammagittaalliuteqarfimmut suliassanngortinneqarsinnaapput. Naammagittaalliuteqartarnermut suliassiissutigineqartut inatsimmi matumani allaqqasut naapertorlugit suliarineqassapput.

Aalajangersakkat taakku pillugit inatsimmut nassuiaatini ima paasisutissiisoqarpoq:

Imm. 6-mut aamma 7-mut Aalajangersakkat nutaajupput.

Haager-imi aalajangersakkat ulloq manna tikillugu nunatsinnut atuutitinneqarsimanngillat. Aalajangersakkatigut periarfissiissutigineqarnikuuvoq nunatta kingusinnerusukkut atsioqataasinaalernissaa. Nunatsinni ilaqutariinnermut inatsisit nutarsarneqassappata, tamanna imatut paasineqarsinnaasumik pisariaqartitsilerumaarpoq, Haager-imi meeqqat illersorneqarnissaat pillugit aalajangersakkat nunatsinnut atuutitilersinneqarnerinik. Taamaattumik inatsiseqarnermut Ministeriaqarfiup siunertarivaa, Haager-imi aalajangersakkat atuutitilersinneqarsinnaanerit nalunaarusiornikkut naqissusiivigissallugu. Tamanna pillugu UKA 2014-mi saqqummiussivigineqassamaarput, taamaasillunilu nalunaarut 1. januar 2015-mi atuutitilersinneqarsinnaalissalluni. Tassalu tamanna aamma siunnersuuteqarnermi siunertarineqarpoq.

Imm. 6-i aqquutigalugu Naalakkersuisut periarfissinneqarput kaajallaasitaliornermikkut Haager-imi aalajangersakkat toqqammavigalugit suliassat qanoq ingerlatinneqartarnissaanut maleruagassiussallutik.

Haager-imi meeqqat illersorniarlugit aalajangersakkatigut pisinnaatitsisoqarpoq naalagaaffimmi pisortat pisinnaatillugit – imaluunniit toqqaannangikkaluamik pisussaaffilerlugit – meeqqat nunami pineqartumi inissisimasut illersorneqarnissaat siunertaralugu aalajangersaasarnissamut, aamma naak meeqqat nunami tassani najugaqavissuunngikkaluartut.

Inatsisissatut siunnersuut 2014-imi upernaakkut Innatsisartut ataatsimiinneranni siullermeerneqarpoq, aappassaaneerinninnissaali 2014-imi ukiakkut ataatsimiinnissamut kinguartinneqarluni – tassanili qinersinissamik nalunaaruteqartoqarnera pissutigalugu

siunnersuut atorunnaarluni. Inatsisissatut siunnersuut Inatsisartut ataatsimiinneranni matumani saqqummiuteqqinneqanngilaq.

Taamaalilluni malittarisassanik inatsisissatut siunnersuummi § 3, imm. 6-7-inut naapertuuttunik saqqummiussinissaq suli amigaataavoq. Naalakkersuisut tamatuminnga eqqumaffiginequllugit Inatsisinut Ataatsimiititaliamit **kaammattorneqarput**.

4. Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuut akuersissutigineqassasoq inassutigaa.

Taamak oqaaseqarluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap inatsisissatut siunnersuut aappassaaniigassannngortippaa.

Laura Tàunâjik,
Siulittaasoq
Siumut

Justus Hansen
Demokraatit

Ineqi Kielsen
Siumut

Aaja Chemnitz Larsen
Inuit Ataqaatigiit

Iddimanngiu Bianco
Inuit Ataqaatigiit